

Viimeisillä lumilla

Kevättalven hiihtovaeltajan on syytä tiedostaa ilmaston oikullisuus, sillä tulvivien jokien ja järvien sekä lumettomien tuntureiden takaa on äärettömän vaikeata tulla pois. TEKSTI JA KUVAT **MATTI REKOLA**

Huhtikuusta touku-kuun puoliväliin pitäisi Lapissa olla tilastojen mukaan loistavat hiihtokelit. Tilastot ovat tilastoja, sillä viime vuosina monet hiihtovaellukset vetisillä tuntureilla ovat osoittaneet toista.

Huonolla onnella lämpöaalto saattaa iskeä juuri vaelluksen aikoihin. Kun vettä sataa ja lämpöasteita on ympäri vuorokauden, alkavat tunturien ja outamaiden hanget pehmentyä perusteellisesti. Lumi muuttuu märäksi, soseutuu ja hanget hamahtavat alas pienestäkin täräh-

Seidjaur Kuolan suurtunturien suojassa oli hikinen hiihdettävä. Lumisohjossa tarpominen oli hidasta kuten myös silkassa vedessä hiihtäminen. Seitapahdan ihmishahmo ilkkui kulkijoille ilmiselvästi.

dyksestä. Jängät lainehtivat järvinä ja tunturien etelärinteet paljastuvat. Purot ja viettävät rinneet syytävät sulavetta notkelmiin sekä järvien ja jokien jälle.

Avotunturissakin kovan hangen päällä virtaa runsasvetisiä ylittämättömiä puroja. Isompien jokien koskissa ei sulavesi pysy, joten rantajäillä saattaa olla helppo hiihtää. Kosken niskalta tai putouksilta löytää myös ylityspaikan. Metsä-Lapissa jängällä hitaasti virtaavat pienet ja avoimet joet ovat usein syvällä lähes metrisen pehmeän lumitörmän alla.

Vetisissä oloissa hiihtävä vaeltaja joutuu tekemään rajusti työtä päästäkseen eteenpäin. Monet ovat tehneet viisaasti kääntyessään jo ensimmäisenä

Rähjäinen ja märkä joukkue viimeisessä taistelussa ennen pelastavaa tietä. Sukset ja sauvat ensin joen ylitse, sitten ahkiot kainaloon ja taas ylitse.

Armeijan pitkä ahkio on hyvin kelluva, mutta korkeaksi pakattuna kiikkerä. Painavat tavarat pakataan aina ahkion pohjalle, vaikka sitä ei uittaisikaan. Pitkävartisilla kumisaappailla hiihtävä voi vetisissä oloissa valita reittinsä huolettomammin kuin lyhytvartisilla hiihtokengillä sujutteleva.

päivänä takaisin maantielle. Osa kelien uhreiksi erämaissa joutuneista taas on saanut kokea todellisia seikkailuja. Seuraavassa lyhyitä tarinoita siitä, millaisia tilanteita voi keväta-elluksilla tulla eteen.

Ahkiojuna

Seitsemän miehen ja ahkion raito oli vaeltanut hienoissa olosuhteissa Muotkatuntureiden kautta Lemmenjoelle. Siellä sää lämpeni, hanki soseutui ja joen jälle nousi vettä.

Härkäkosken kämpällä vietimme luppopäivää, saunoimme ja uimme koskessa. Kun matkaa jatkettiin aikaisin aamuyöstä kohti Meneslatvaa, hanki ei juuri kantanut. Ylös tunturiin noustessamme kol-

mannen hiihtäjän jäljessä, ahkioiden uurtamassa urassa virtasi railakkaasti vettä.

Lähempänä Menesjokea keli meni niin pahaksi, että hyvä jos tunnissa pääsimme kilometrin eteenpäin. Ensimmäisen ja vielä toisenkin hiihtäjän oli ääretömän raskasta edetä.

Pari vaeltajaa päätti sitten polkea hankeen uraa ilman ahkiota ja hakea ne myöhemmin. Matka alkoi edistyä huomattavasti paremmin. Kaksi viimeisenä olevaa hiihtäjää sai idean kokeilla jätettyjen ahkioiden mu-

kaan ottamista. Yksi hiihtäjä veti kolme ahkiota peräkkäin kytkeytyinä ja leveäksi poljetussa urassa ne kulkivat kuin juna. Alamäet mentiin kovalla vauhdilla ja tasamaatkin suhteellisen helposti, mutta pienikin ylämäki pisti veturin puuskuttamaan.

Keli petti karoliinit

Karoliinihiihto vuonna 1982 Jämtlannin tuntureilla oli vähällä päättyä samanlaiseen katastrofiin kuin alkuperäinen sotaretki 1719. Nykypolven karoliinien tavoitteena oli hiihtää

Jämtlannista Karoliinimuistomerkkien kautta Trondheimiin ja "vallata" vihdoinkin Kristianstenin linnoitus, tai ainakin paikallinen kro. Ryhmä käytti suunnistukseen ilmailukarttaa, joka ei kovin yksityiskohtaisesti maastoa kuvaa. Toki kartan teksti "Lukuisia pieniä järviä" on erittäin kuvaava, mutta paikantamiseen sopimaton.

Viikon hiihdon jälkeen ilmat lämpenivät, tunturiin laskeutui sumu ja satoi vettä sekä räntää, joten ryhmä päätti turvallisuuden vuoksi pyrkiä varmaa reittiä valtatielle. Kartalta katsottiin sopiva pohjoiseen vievä jokilaakso.

Eräänä päivänä joukko reijusti kuusikossa vetisessä hängessä ja etsi sulasta joesta ylityspaikkaa. Joesta löytyi lumisilta ja jyrkkää rinnettä pitkin he yrittivät laskeutua sille. Yksi "karoliini" tuskastui kivirekensä, irrotti ahkionsa ja työnsi sen alamäkeen. Yllättävän kevyesti ahkio liukui lumisillalle, siitä vuolaaseen jokeen ja muutamana kymmenen metriä keltuaan pysähtyi kiville.

Pari kilometriä myöhemmin joukko hiihti isomman joen rantaan leveän suvannon kohdalle. Suvannon toisella puolella lähes satametrisen avoimen veden takana näkyi tilustie. Tiedustelupartion raportin mu-

Kolme ahkiota peräkkäin kytkettynä kulkee hyvin poljetussa urassa kuin juna. Pidempi juna menisi alamäkeen jo niin kovaa vauhtia, että perässä tarvittaisiin jarrumiestä.

kaan joessa ei ollut jäätä lähimaillakaan, joten joki oli ylitettävä kahlaamalla.

Kahden saaren kautta suvan to näytti helpoimmalta ylityspaikalta. Ensin joukko eteni kevyillä varusteilla sukset kainalossa ja sauvat kädessä tiedustellen reittiä joen ylitse. Sitten takaisin ja ahkiot sylissä he kahlasivat joen ylitse kolmannen kerran.

Tilustietä alaspäin muutaman kilometrin verran hiihdettyään ryhmä haukkoi henkeään. Äsken ylitetty joki syöksyi rajuun rotkoon! Onnekaasti he olivat valinneet kartalta sellaisen sivujoen, joka vei suvannolle.

Lujaur-urtin vesikelit

Huhtikuun alkupuolella ensimmäinen suomalais-virolainen retkikunta hiihti Hiipinän tuntureilta Lujaur-urtin tunturien kautta Lovozeron kaupunkiin. Pikku pakkasissa ja hyvällä hankikannolla vaellus edistyi hyvin ja Umbjaurin ylityksen jälkeen retkikunta nousi monta sataa metriä Lujaur-urtin tunturiin. Sieltä laskeuduttiin jäätävässä viimassa Seidjaurin suojaaviin kuusikoihin.

Ilmat lämpenivät ja suurten lähes tuhatmetristen tunturien suojassa sijaitseva Seidjaur oli sulaneen veden peittämä ja järveen laskevat joet olivat pitkälti suupuoleltaan sulia.

Kesti kauan, kun ryteikköisessä rantametsässä avoimia jokia kiertäen löytyi reitti järven veden peittämälle jäälle. Järvelä hiihtäminen oli jatkuvaa pa-

remman reitin etsimistä ja raskasta, kun suksi ei luistanut vedessä. Kuitenkin vedessä oli helpompi hiihtää kuin upottavissa hangissa maalla.

Suomalaisista melkein kaikki porskuttelivat kumisaappailla, mutta virolaiset käyttivät nahkaisia hiihtokenkiä, jotka oli suojattu polviin asti muovikelmulla.

Vaellus edistyi seitsemän kilometriä pitkän Seidjaurin ylitse hitaasti ja Lujaurilla se edistyi vetisimmissä oloissa vielä työläämmiin. Retkikunnalle tuli kiire päästä Lovozeroon ennen kuin jäät sulavat. Toisaalta heitä lohdutti tieto, ettei suuri Lu-

jaur ollut mistään kohdasta kahta metriä syvämpi.

Lumettomien ja vetisten jänkien ylitse retkikunta hiihti kaupungin laidalle ja kadunvierten lumipenkkoja pitkin hotelliin. Kaupunkilaiset olivat täysin välinpitämättömiä, sillä kukaan ei jäänyt tuijottamaan. Kylän lukuisat irtokoiratkin olivat hiljaa ja kuseskelivät kaikessa rauhasa talojen nurkkiin.

Kevät tuli Abiskoon

Huhtikuun lopun hiihtovaelluksemme Abiskon tuntureilla oli melkoista vesiseikkailua. Avotunturissa hanki vielä kantoi, mutta koivumetsissä se upotti pohjaan asti. Kun lasketelimme varovasti Rautasjuren kodalle, olimme vähän väliä "kainaloita myöten" mässä hangessa.

Yhdeltä törmältä saimme reulun vauhdin alamäkeen. Tapसान vauhdin ollessa parhaimmillaan hän humautti syvälle hankeen ja ahkio meni hänen ylitseen. Taipuisat vetoaisat antoivat sen verran myöten, että marssijärjestys muuttui.

Vapunpäivän jälkeen palasimme merkittyä reittiä pitkin Abiskon kylään. Jouduimme ylittämään lukuisia hurjasti virtaavia puroja, vedimme ahkiota paljaalla maalla monia kilomet-

reja ja kiertelimme suuria sulavesilammikoita.

Ilpo kokeili kahlata erään lammikon poikki. Saapasvarret juuri ja juuri riittivät varovaisessa eteneemisessä ja ahkio kellui uljaasti perässä. Ahkio pysyi hyvin pystyssä, kun sen pohjalle oli pakattu jatkovartinen jääkaira kölipainoksi.

Paljas ja hikinen Käsivarsi

Huhtikuun puolessa välissä 2003 Käsivarren tunturit olivat harvinaisen paljaat ja viikon aikana ne paljastuivat enemmän. Monet vaeltajat keskeyttivät retkensä ja yrittivät selvitä tielle. Kumppanin kanssa koimme ikimuistoisen vaelluksen.

Jo menomatalla ihmettelimme lumen vähyyttä tienvarressa. Ensimmäinen vaelluspäivä oli kuitenkin loistava hankikantoinen ja auringonpaisteinen. Toisena päivänä satoi vettä ja Rommaenon laaksossa saimme kahlata märässä lumessa ja vai-vaiskoivuissa.

Tenomuotkan ja Taabman kautta hiihdimme Kobmajohkalle auringon porottaessa kuumasti. Ylätunturissa oli kova hanki, mutta jouduimme etsimään laajojen pälvien välistä hankea suksen alle. Luovuimme suunnitelmasta hiihtää Reisan laakson reunalle ja pyrimme lyhintä reittiä takaisin tielle.

Poroenon laaksossa jouduimme taas kiertelemään suuria lammikoita ja rinteiltä valuvia vuolaita puroja. Rommaenolta eteenpäin hiihtelimme tai paremminkin talsimme sukset jalassa useita kilometrejä paljaalla maalla. Hiki virtasi ja ahkiot kolisivat kivikoissa sekä poukkoilivat pounikoissa.

Viimeisenä päivänä lähdimme Ropin autiotuvalta ja hiihdimme kelkkajälkeä pitkin alamaihin. Mitä alemmaksi tulimme, sitä vähemmän oli lunta ja kelkkajälkikin hupeni olemattomaksi pari kilometriä ennen Ropijärveä. Kuraista ahkiota uitimme jonkin matkaa rannan sulavesissä ennen kuin pääsimme kuivemmalle jäälle järven keskelle. Sitten suuntasimme järven luusuaan, missä virtaus oli vienyt vedet pois jään päältä. Lopuksi vedimme ahkiot asvaltittien ylitse Ropin Pirtille.

Kotona ahkiota "telakalle" nostaessani löysin sen pohjasta sormen mentävän reiän. □

Käsivarressa voi vilkkaalla kelkkareitilläkin olla lumet näin vähissä huhtikuun puolivälissä. Mutta parempi tässäkin on hiihtää kuin vetisellä jängällä. Ahkio luistaa mättäikössä oikein hyvin ja suksissa on mukavasti pitoa.